

Artykuły

Krystyna Osińska

CHOROBY MORALNE

Wypowiedź moja jest propozycją analizy patologii moralnej przy użyciu metodyki lekarskiej.

We współczesnej problematyce ochrony zdrowia psychicznego zagadnienie zdrowia moralnego stanowi ważną i konieczną część. ISTNIEJE WZAJEMNE SPRZĘŻENIE MIĘDZY FAKTEM I POJĘCIEM ZDROWIA PSYCHICZNEGO I ZDROWIA MORALNEGO.

Zdrowie psychiczne to stała, wybrana tendencja do wielopoziomowego, wielopłaszczyznowego, etapowego rozwoju własnej osobowości aż do pełnego jej urzeczywistnienia. Zaś ZDROWIE MORALNE TO STAŁA, WYBRANA TENDENCJA DO REALIZACJI PRAW MORALNYCH RZĄDZĄCYCH RZECZYWISTOŚCIĄ, W ROZWOJU OSOBOWOŚCI AŻ DO HEROIZMU. PRAWA TE SĄ ZAWARTE W DEKALOGU, EWANGELII I KARCIE PRAW CZŁOWIEKA I OBYWATELA ONZ.

PRAWA MORALNE WYRAŻAJĄ SIĘ W WARTOŚCIACH. Wartości te poznane i sprawdzone w historii stały się niekwestionowanym dorobkiem ludzkości i powszechnie obowiązują. ZDROWIE MORALNE istnieje wówczas, gdy w człowieku lub w społeczeństwie panuje ZGODNOŚĆ POSTĘPOWANIA Z NORMAMI ZAWARTYMI W PRAWACH MORALNYCH. Stąd zdrowie moralne wiedzie nieuchronnie do ładu, harmonii, twórczego rozwoju, rzeczywistego postępu oraz do powstania mocnych osobowości.

CHOROBY MORALNE POWSTAJĄ WÓWCZAS GDY W CZŁOWIEKU LUB SPOŁECZEŃSTWIE ROZEZNANIE, WYBÓR, STEREOTYP DZIAŁANIA UTRWAŁA SIĘ W KIERUNKU ODWROTNYM DO NORM ZAWARTYCH W PRAWACH MORALNYCH. JEST TO UKIERUNKOWANIE KU ANTYWARTOŚCIOM, KU REALIZACJI POSTAW ANTYMORALNYCH.

Choroby te wiedą do niszczenia, rozbicia, antyrozwoju, antypostępu oraz do powstawania ludzi słabych. Stąd można powiedzieć że choroba moralna JEST TO STAŁA SKŁONNOŚĆ, NAWYK, STAŁA WYBRANA TENDENCJA WOLI

CZŁOWIEKA DO SPEŁNIANIA AKTÓW MORALNIE ZŁYCH. Wymaga wyraźnego podkreślenia jej NAWYKOWOŚĆ. Przy tym ta stała skłonność do działania moralnie nieprawidłowego ma określoną jakość, definicję i ukierunkowanie, np. Brak własnej twarzy. Zdrada człowieka. Psychopatyzacja społeczna. Ścisłe zdefiniowana, określona choroba moralna pojawia się wówczas, gdy człowiek na zasadzie decyzji własnej woli – realizuje działanie niezgodne z obiektywną treścią dobra zawartego w wartości moralnej stanowiącej przeciwagę obserwowanej choroby moralnej.

Analiza systematyczna chorób moralnych może być dokonywana w różny sposób, np. w zależności od metodyki i systemów filozoficznych, teologicznych, socjologicznych. Proponowana i przedstawiona przeze mnie ANALIZA CHORÓB MORALNYCH OPARTA JEST NA SCHEMACIE MYŚLENIA MEDYCZNEGO ORAZ NA TERMINOLOGII LEKARSKIEJ takiej jak: PATOGENEZA (przyczyny), SYMPTOMATOLOGIA (objawy), DIAGNOZA (rozpoznanie) terapia (leczenie) prognoza (rokowanie) i ZAPOBIEGANIE.

Poszczególne choroby moralne mają swoje czynniki sprawcze i mogą powstawać:

1. Z inicjatywy i działania samego człowieka (np. brak własnej twarzy).
2. Z inicjatywy i działania innego człowieka (np. zdrada człowieka).
3. Z inicjatywy i działania grupy ludzi, wybierających celowo stereotyp antymoralny (np. psychopatyzacja społeczna).

Niezależnie od poszczególnych czynników sprawczych choroby moralne są zawsze ugodzeniem w podstawowe prawa człowieka, w jego poczucie godności osoby ludzkiej i wyrażają się w postaci krzywdy indywidualnej lub społecznej.

Przedstawiam 3 przykłady analizy chorób moralnych – to znaczy po jednym na każdy z przedstawionych czynników sprawczych.

I. CHOROBA MORALNA: BRAK WŁASNEJ TWARZY

Patogeneza. Głównym czynnikiem patogenetycznym jest zgoda człowieka na nałożenie maski obłudy na swoją własną twarz i wynikający z tego fałsz. Wybór dokonany przez człowieka polegający na świadomym dążeniu do nieujawniania i nipośiadania przemyślanych własnych poglądów, sądów i ocen. Opieranie się w swoim postępowaniu na tchórzostwie, lęku sytuacyjnym, a przede wszystkim na obłudzie. Dostosowywania się do każdej sytuacji wymagającej zdecydowania w sposób dwulicowy. Posiadanie co najmniej

dwóch twarzy dla uzyskania własnej, wąsko pojętej korzyści i chwilowego uspokojenia.

Symptomatologia: Obserwowanie, spostrzeganie człowieka podlegającego definicji potocznej: "bez oblicza", "bez kręgosłupa". Dostosowywanie dwulicowe, fałszywe, obłudne własnego celu życiowego, kariery, mody i różnych form egoizmu. Manifestowanie postaw życiowych krańcowo i jednostronnie relatywnych. W praktyce życia codziennego akceptowanie własnego działania opartego na lekliwości, bojaźni, trwożliwości, łatwego lękania się wszystkiego i wszystkich. Świadoma ucieczka od odpowiedzialności za własne, samodzielne słowa, gesty, czyny i decyzje. Lękowa ucieczka przed ujawnieniem własnej pustki życiowej. Tchórzliwe dostosowywanie się do sytuacji dla siebie korzystnej – ocenianej bardzo powierzchownie.

Diagnoza. Brak własnej twarzy – obłuda – dwulicowość, fałsz w myśleniu i działaniu. Posiadanie wielu twarzy, podobnych do "sytuacyjnych twarzy innych ludzi – ale nie własnej".

Terapia. Wskazanie człowiekowi choremu na chorobę moralną zwaną "brakiem własnej twarzy" w konkretnych sytuacjach, że obłuda, fałsz, tchórzostwo, paniczny lęk sytuacyjny i brak "kręgosłupa moralnego" są cechami jego osobowości i że wiodą one do własnej wygody, to znaczy "urządzenia się" – kosztem krzywdy innych ludzi. Pomoc choremu w wyrobieniu sobie umiejętności krytycznego spojrzenia na motywację własnego działania. Spowodowanie świadomego dążenia do uznania odwagi i posiadania własnej twarzy za wartości gwarantujące wyleczenie siebie z tchórzostwa, nieuzasadnionego lęku, obłudy i całkowitej podległości innym. Zdobycie rozeznania, że zagrożenie niewolnictwem, będące skutkiem braku własnej twarzy jest równoznaczne z możliwością trwałego zahamowania rozwoju własnej osobowości. Stopniowe lub nagle doprowadzenie przy pomocy terapii do tego, że człowiek chory zdejmuje maskę obłudy, kłamstwa, nieszczerości, dwulicowości, fałszu, hipokryzji, udawania, skłonności do pochlebstw i zobaczy piękno swojej własnej, prawdziwej, rzeczywistej twarzy. Od tej chwili będzie kimś posiadającym jedno, własne oblicze, własną twarz. **POMOCA KAPITALNĄ W TERAPII JEST SPOJRZENIE NA WŁASNĄ TWARZ OCZAMI MODLITWY I REFLEKSJI TRANSCENDENTNEJ.**

Prognoza dobra – gdy człowiek opanowany chorobą moralną "brakiem własnej twarzy" przekona się na podstawie własnego doświadczenia, lub korzystnego wpływu innych ludzi, jak wielką niewolę stwarza sam sobie przez wybór postawy tchórze i obłudnika. Prognoza jest dobra również

wówczas, gdy sam dobrowolnie podejmie pracę nad posiadaniem własnej twarzy i gdy będzie realizował terapię i uzna ją za cenną i słuszną.

Prognoza zła – gdy człowiek nie posiadający własnej twarzy zobaczy w postawie obłudnej i tchórzowskiej prawidłowość i do niej będzie dostosowywać swoje postępowanie. Złe prognozowanie można przewidzieć również wtedy, gdy człowiek dwu lub wielolicoowy zobaczy opłacalność życiową własnej postawy dezertera, w porównaniu do odważnych linii rozwojowych. Jest również zła, gdy nie znajdzie się nikt gotowy do udzielenia pomocy choremu na "brak własnej twarzy".

Profilaktyka – Systematyczne kształtowanie mody i opinii społecznej oraz wzorów osobowych zgodnych z faktem posiadania wyraźnych cech własnej twarzy, prawdziwego "oblicza" i "mocnego kręgosłupa moralnego". *Propagowanie faktu istnienia w człowieku przestrzeni transcendentnej – sacrum.* Dążenie do wzbogacenia elementami etycznymi ocen nowych sytuacji życiowych wymagających odważnych i odpowiedzialnych postaw. Demaskowanie indywidualne i społeczne tchórza, obłudnika oraz wykazywanie bezsensowności jego postępowania. Stwarzanie warunków na każdym stanowisku i w każdej sytuacji uniemożliwiających powstawanie i szerzenie się nałogowego fałszu, hipokryzji pochlebstw, dwulicowości, kłamliwości obłudy i panicznego lęku sytuacyjnego. Wykazywanie w konkretnych okolicznościach, że brak własnej twarzy nie przyniesie rzeczywistych korzyści, zwłaszcza w dalszej obserwacji życiowej i że wiedzie wcześniej czy później do przegrania poszczególnego człowieka i grup ludzkich.

II. CHOROBA MORALNA: ZDRADA CZŁOWIEKA

Patogeneza: Uznanie postawy zdrady człowieka za normalną. Nawykowe jej realizowanie dla osiągnięcia korzyści. Skrajna forma braku zaufania, a raczej kryzysu zaufania. Wybrany sposób postępowania typu nawykowego uznający zdradę człowieka za najskuteczniejszą metodę dla osiągnięcia własnych antymoralnych zasad i celów. Przyjęcie przez człowieka krzywdzącego postawy łamania wierności i zaufania jako nawyku we własnym postępowaniu.

Symptomatologia – Działanie z premedytacją zmierzające do zdobycia, a następnie nadużycia zaufania człowieka krzywdzonego celem uzyskania realnych korzyści. Zdrada powierzonej tajemnicy – ważnej dla dobra zdradzonego. Zdrada przyjaciela lub człowieka niewinnego ufającego zdrajcy. Użycie z premedytacją fałszywej, zdradzieckiej informacji dla korzyści

własnej, w celu pozbawienia drugiego człowieka dobrego imienia dla narażenia go na niewielkie straty i cierpienia. Fałszywe zeznania. Załamanie zaufania, obłudne, zaoczne działania zmierzające do "zniszczenia człowieka", któremu zdrajca dużo zawdzięcza. Przejście na stronę nieprzyjaciela. Niedochowanie wiary samemu sobie i drugiemu człowiekowi lub sprawie. Umyślne wydanie człowieka "w ręce oprawców". Knucie zdrady. Namawianie do zdrady przez niszczenie wierności jako ważnej wartości moralnej. Niedotrzymywanie przyrzeczeń i przysiąg. Niedochowywanie wiary człowiekowi ufającemu lub zaprzyjaźnionemu. Realizowanie tego, co oznacza "zawieść zaufanie". Nawykowe niedotrzymywanie słowa w ważnej rzeczy, ze skutkiem złym.

Diagnoza. Zdrada człowieka. Wyrafinowane łamanie zaufania i wiary w człowieka. Sprzedaż drugiego człowieka.

Terapia. Ujawnienie zdrajcy. Zdemaskowanie jego działań antymoralnych. Pociągnięcie go do odpowiedzialności moralnej lub społecznej a nawet karnej. Upředzenie człowieka zdradzonego o czekającym go zagrożeniu. Uniemożliwienie zdrajcy następnych działań szkodliwych przeciwko innym niewinnym ludziom. Doprowadzenie do tego, że sam zdrajca zobaczy antymoralne skutki swoich działań i sam zadecyduje o zmianie samego siebie i własnego postępowania.

Prognoza. Prognoza dobra w sytuacji uniemożliwienia realizacji zaplanowanej zdrady lub konsekwentnie przeprowadzonej terapii.

Prognoza zła. Gdy zdrajca znajduje warunki do wydania krzywdzonego w ręce "oprawców" oraz wtedy gdy zdrada zostanie uznana za podstawę do opiniowania o zdradzonym a sam zdrajca nagrodzony, chwalony, awansowany a nawet traktowany jako wzór osobowy.

Profilaktyka. Wykorzystanie różnorodnych realnych okoliczności do tworzenia opinii społecznej, że zdrada człowieka jest działaniem antymoralnym. Jest wielkim złem. Tępienie zdrajców jako ludzi moralnie chorych. Uniemożliwienie na każdym szczeblu władzy i powiązań międzyludzkich uznania zdrady za podstawę do opiniowania o człowieku i o sytuacjach międzyludzkich. Dążenie do nadania rangi społecznej zaufaniu między ludźmi. Przeciwdziałanie kryzysowi zaufania. Propagowanie wzajemnej życzliwości.

III. CHOROBA MORALNA. PSYCHOPATYZACJA SPOŁECZNA

Patogeneza: Uznanie działania popędowego za podstawowe źródło energii społecznej. Stąd świadomy wybór drogi rozwoju społecznego poprzez wciąganie intelektu, uzdolnień, zainteresowań poszczególnych osób i grup społecznych w służbę popędów i skrajnego biologizmu. Utożsamienie wolności grupy z prymitywnie rozumianą niezależnością od innych – stąd tendencja do anarchizmu. Konsekwentne działanie grupy chorej, ogarniętej psychopatyzacją społeczną, zmierzające do skupienia władzy lub oddawania władzy w ręce psychopatów. Tendencja do powierzania psychopatom wychowania młodego pokolenia. Kult przemocy i przymusu jako siły napędowej, rozwojowej.

Symptomatologia. Chęć niszczenia wszystkiego i wszystkich przy pomocy organizacji grupowych. Propagowanie, zalecenie i realizowanie przez grupy ogarnięte tą chorobą moralną alkoholizmu, narkomanii, hiperseksualizmu, prostytucji, perwersji seksualnej, przestępczości. Grabież. Zorganizowanie kradzieży. Nienasycone pragnienie rabunku społecznego mienia w imię zdobycia siły i władania nad innymi lub imponowania swoim cwaniactwem i sprytem. Pojęcie przestępczości podane wśród objawów omawianej choroby moralnej należy rozumieć nie tylko w ramach prawnej odpowiedzialności karnej lecz – znacznie szerzej – jako wielokrotne, bezkarne a nawet zalecane łamanie zasad porządku społecznego. Organizowanie klik, a nawet gangów przestępczych celem zdobycia władzy i używania jej do celów niszczenia "tego co stoi" i za szansę prawidłowego rozwoju. Przy czym to działanie przestępcze dotyczy ludzi wysoko postawionych w hierarchii społecznej a nawet naukowej. Ustalenie gry międzyludzkiej na zasadzie swoiście pojętego sposobu – kto wygra w ogólnym zamęcie i chaosie celów i środków – która grupa zwycięża: psychopatyczna, czy też odznaczająca się prawidłowym zachowaniem i działaniem. Popędowe, ślepe działanie i dążenie przez chorą grupę do utrwalania opinii, że działanie popędowe (oparte tylko na odruchach i instynktach – rozwojowo najniższe z pominięciem działania opartego na rozumnej refleksji i wyższej uczuciowości) stanowi podstawowe źródło energii społecznej. Stopniowe utrwalanie przekonania w grupie reprezentującej cechy psychopatyzacji społecznej, że cel psychopatyczny uświęca środki i wszystko wolno takiej grupie, która ma władzę i dysponuje przemocą. Organizowanie przez psychopatów grup obrony własnych przestępczych działań na zasadzie przekonania o przewielkach prawnych nietykalności formalnej. Przemoc, gwałt, fascynacja jako

podstawowe prawo i przywilej uznającej to zjawisko jako główną siłę napędową rozwoju społecznego.

Diagnoza: Psychopatyżacja społeczna. Użnanie socjo- i psychopatologii społecznej za przejaw normalnego rozwoju społecznego i za siłę rozwojową ludzi.

Terapia. Świadome tworzenie grup formalnych i nieformalnych nastawionych na leczenie psychopatyżacji społecznej jako ciężkiej choroby moralnej przy pomocy środków stanowiących przeciwwagę i realizując cele oraz posługując się środkami odwrotnymi do przedstawionych w patogenezie i symptomatologii. W szczególności zaś terapia powinna być prowadzona przez grupy opierające swoje działanie na realizacji praw rozwojowych rządzących społeczeństwem. Na popieraniu i akceptowaniu takich grup i ludzi, którzy są nośnikami ładu, harmonii i porządku społecznego. Wybieranie na stanowiska kierownicze ludzi nieprzeciętnych społecznie, zawodowo i moralnie, potrafiących się przeciwstawiać cechom i przejawom psychopatyżacji społecznej. Organizowanie pomocy zbiorowej tym grupom, których działanie i istnienie zagrożone jest przez grupę psychopatów. Sprzyjanie powstawaniu grup wrzegających swoją indywidualną i zbiorową inteligencję w służbę rozumu, refleksji i wyższej uczuciowości. Zwalczanie w poszczególnych środowiskach objętych psychopatyżacją postaw przemocy, gwałtów, przymusu i niewolniczej służalczości jako wiodącej. Przeciwdziałanie grupowe, zbiorowe i społeczne przejawom patologii społecznej, takiej jak przestępczość, alkoholizm, cwaniactwo, grabież, hyperseksualizm, chamstwo. Zdecydowane stawianie tamy takiej chorobliwej aktywności, gdzie panuje tendencja grupowa do niszczenia wszystkiego i wszystkich. Dążenie przez grupy zorganizowane formalnie lub nieformalnie do oparcia stosunków międzyludzkich na zasadach spokoju, życzliwości, poszanowania godności i praw człowieka. Organizowanie środowisk, grup, wspólnot chrześcijańskich, modlitewnych nastawionych na służbę ludziom i na zadumę nad sensem życia.

Prognoza dobra — może mieć miejsce pod warunkiem rzetelnej i konsekwentnej realizacji terapii. Jest to proces długi i trudny a także żmudny.

Prognoza zła natomiast wystąpi wówczas, gdy w społeczeństwie powstanie przekonanie i zostanie ono utrwalone, że psychopatyżacja społeczna jest koniecznym etapem lub fazą rozwojową, bez której nie ma postępu. Wówczas wymienione elementy patogenezy i symptomatologii tak ciężkiej choroby moralnej o zasięgu społecznym, jaką jest psychopatyżacja,

wystąpią z całą siłą. Efektem złej prognozy jest tendencja do anarchii, a nawet rozkład społeczeństwa oraz zanik więzi społecznych.

Profilaktyka. Uświadomienie społeczeństwa w zakresie znajomości cech dojrzałej osobowości, to znaczy prawidłowo się rozwijającej. Są to cechy następujące: umiar, równowaga, spokój. Realistyczny obraz samego siebie. Poczucie odpowiedzialności. Wolność od postaw niewolniczych. Samodzielność w myśleniu i w działaniu. Kultura. Spontaniczność. Brak uprzedzeń w stosunkach z innymi ludźmi. Umiejętność współżycia z innymi. Brak samozachwytu i chęci dominowania nad innymi. Odporność na negatywne wpływy otoczenia. Umiejętność kierowania się życzliwością do ludzi i świata. Wszelkoność w działaniu i różnorodność zainteresowań. Stałość w poglądach, środkach działania i hierarchii wartości. Wypracowany własny światopogląd, którego zasad umie bronić i według niego żyć. Nadanie dużej rangi społecznej wartościom sprzyjającym rozwojowi dojrzałej osobowości. Uznanie wyłączności życia popędowego jako wystarczającego rozwojowo i jedynie normalnego, za wielki fałsz i błąd skutkujący patologią nie tylko osobową, lecz również – a nawet przede wszystkim – społeczną we wszystkich dziedzinach życia współczesnego. Propagowanie postawy refleksyjnej wobec życia jednostkowego i społecznego, a więc nacechowanej logicznym myśleniem i wyższą uczuciowością – jako typowej i charakterystycznej dla prawidłowo rozwijającego się człowieka i grup społecznych. Stopniowe ale systematyczne wychowywanie ludzi i społeczeństw do postaw nacechowanych refleksją i zharmonizowanym działaniem zmierzającym do ładu społecznego. Nasycenie społeczeństwa świadomością, że siłą twórczą, rozwojową są trwale i owocujące więzi społeczne solidarnościowe i że główną siłą konstruktywną moralnie jest miłość społeczna i mające w niej swoje źródło wartości moralne takie jak: życzliwość, dobroć, wyrozumiałość, bezinteresowność, odpowiedzialność. Nasycanie społeczeństwa wiedzą zgodną z prawdą, że psychopatyzacja społeczna daje w efekcie rozpad wartości etycznych i destrukcję społeczną, czyli demoralizację.

WNIOSKI

1. Znajomość faktu istnienia chorób moralnych oraz umiejętność przeprowadzenia dokładnej analizy ich powstawania i rozwoju według przedstawionej metodyki może być przydatna na przykład w orzekaniu nieważności małżeństwa sakramentalnego a także w zapobieganiu powstawania małżeństw źle funkcjonujących.

2. Znajomość problematyki chorób moralnych może być pomocą w następujących problemach:

- a. W zapobieganiu zawarcia małżeństwa źle funkcjonującego lub nieważnego.
- b. W uzyskiwaniu wiadomości na temat chorób moralnych w trakcie kursów przedmałżeńskich celem wzbogacenia wiedzy na temat zagrożeń nierozzerwalności i jedności małżeństw.
- c. W orzekaniu nieważności małżeństwa uwzględniając w ocenie analizę dokumentacji sądowej jak również w trakcie procesu sądowego oraz badań specjalistycznych przez biegłych chorób moralnych jako jednej z możliwych przyczyn nierozzerwalności małżeństwa.
- d. W zauważeniu i braniu pod uwagę w analizie nieważności małżeństwa nawykowej patologii moralnej jako jednej z ważnych elementów oceny i decyzji.
- e. W orzekaniu nieważności małżeństwa należy uwzględnić w analizie nie tylko cechy patologii rozwojowej lub psychologicznej lecz również odchylenia od norm i praw moralnych zwłaszcza przy stawianiu diagnozy niedojrzałej lub zaburzonej osobowości oraz ciężkich nerwic.
- f. W ocenie niezdolności moralnej do stworzenia dozgonnej wspólnoty życia i miłości.
- g. Konieczna jest analiza pod kątem chorób moralnych w przypadkach istniejących przed małżeństwem lub w trakcie jego trwania uzależnień takich jak: seksomania, narkomania, lekomania, alkoholizm, HIV – AIDS, zorganizowana przestępczość. Wszystkie one mogą stanowić źródło innych chorób moralnych i sprzyjać rozwojowi już istniejących. **PROWADZĄ ONE NIEUCHRONNIE DO CYWILIZACJI ŚMIERCI a więc mają cechy ogromnego zagrożenia antyrozwojowego. SĄ TAKŻE PRZESZKODĄ DLA KONIECZNEGO ROZPRZESTRZENIANIA SIĘ CECH CYWILIZACJI MIŁOŚCI.**

LEKARSTWEM RZECZYWISTYM BARDZO CIEKAWYM TWÓRCZYM na pojawianie się i rozprzestrzenianie chorób moralnych jest prosta KONSEKWENTNA REALIZACJA STYLU ŻYCIA który można nazwać ŚWIĘTOŚCIĄ W CODZIENNOŚCI.